

Til lovforslag nr. L 174 og 168. Betænkning afgivet af retsudvalget den 8. maj 1981

Betænkning

over

I. Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov

(Voldtægt, røveri og brandstiftelse)

II. Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje

[af Aase Olesen (RV) m. fl.]

Udvalget har behandlet lovforslagene i en række møder og har herunder stillet en række spørgsmål til justitsministeren, som denne har besvaret skriftligt og i samråd.

Udvalget har endvidere modtaget skriftlige henvendelser fra

Forbundet af 1948 og
Joan-søstrene.

Ad I. Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov (Voldtægt, røveri og brandstiftelse)

Et *mindretal* (socialdemokratiets og det radikale venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af justitsministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal inden for mindretallet* (det radikale venstres medlem af udvalget) kan herefter meddele, at det af medlemmer af det radikale venstre den 20. februar 1981 fremsatte forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov (lovforslag nr. L 180) hermed tages tilbage.

Et *andet mindretal* (venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling, men kan tiltræde det af justitsministeren som nr. 6 stillede ændringsforslag og har selv stillet ændringsforslag nr. 1 og 9.

Et *tredje mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) finder det tilfredsstillende, at der ved lovforslaget er blevet foretaget en mere klar adskillelse mellem voldtægtsbegrebet og opnåelse af samleje

ved anden ulovlig tvang end vold eller trussel derom.

I en tid, hvor voldtægt desværre synes at gribe om sig, finder mindretallet, at det vil være klart i strid med retsbevidstheden og retssikkerheden at slække på strafferammen for voldtægt. Voldtægt er voldtægt, og en opdeling i voldtægt af 1. eller 2. grad bør ikke ske i straffeloven. Dertil er voldtægt en for alvorlig forbrydelse.

Der må gennem en vid strafferamme gives domstolene alle rimelige muligheder for at kunne udmåle passende straffe i de enkelte tilfælde.

En opdeling af strafferammen, hvorved alene tilfælde, hvor voldtægten kan siges at have haft en særlig farlig karakter, eller hvor der i øvrigt har foreligget særlig skærpene omstændigheder, falder ind under en videre strafferamme, må uvægerlig få indvirkning på strafudmålingen i nedadgående retning, selv om det nok så mange gange siges, at det ikke er hensigten.

Mindretallet fastholder den nugældende udelte strafferamme og understreger dermed, at der snarere bør ske ændring af strafudmålingen i opadgående end i nedadgående retning. Præventive grunde taler herfor.

Mængden og farligheden af røvier gør det tilsvarende nødvendigt, at der bevares en vid strafferamme. Mindretallet har slået til lyd for at indføre en bestemmelse, der mindede om den tidligere gældende bestemmelse om ran, der kunne udskille en del lovovertrædelser fra røveribegrebet. Dette har ikke vundet gehør. Mindretallet finder herefter, at

det må have sin forbliven ved den nugældende bestemmelse om røveri.

Mindretallet tilslutter sig, at der i henseende til kønsfrihedsforbrydelser ikke sondres mellem kønnene, og kan i øvrigt tilslutte sig justitsministerens ændringsforslag nr. 6 ad straffelovens §§ 224 og 225.

Mindretallet kan efter omstændighederne tilslutte sig, at der i retsplejelovens § 185 ind sættes et stk. 2 i den nu foreslåede udformning, jfr. det under II omhandlede lovforslag.

Den smidiggørelse af retsplejen, som ligger bag lovforslaget, finder mindretallet må kunne opnås på anden måde end gennem ned sættelse af strafferammer, som ikke kan være i overensstemmelse med retsbevidstheden.

Med de anførte begrundelser indstiller mindretallet dette lovforslag til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *fjerde mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af justitsministeren som nr. 6 og det af mindretallet som nr. 8 stillede ændringsforslag.

Et *femte mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af justitsministeren som nr. 6 og de af mindretallet som nr. 2-5 og 7 stillede ændringsforslag.

Mindretallet anser de foreslåede sproglige ændringer og de foreslåede strafferammer for at være forbedringer i forhold til de i dag gældende regler.

Imidlertid vil mindretallet forbeholde sig at vende tilbage til retsplejelovens regler om lægdommers medvirken i strafferetsplejen. Selv om meget kan tale for en indskrænkning i nævninges medvirken i voldtægtssager, er mindretallet ikke overbevist om, at den kraftige indskrænkning i nævningesager, der bliver resultatet af denne lovændring, er fuldt forsvarlig.

Et *sjette mindretal* (kristeligt folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af justitsministeren stillede ændringsforslag nr. 6 og de af mindretallet tiltrådte ændringsforslag nr. 1 og 9.

Et *syvende mindretal* (Danmarks retsforbunds medlem af udvalget) indstiller lovfors-

slaget til *vedtagelse* med det af justitsministeren stillede ændringsforslag nr. 6 og de af mindretallet tiltrådte ændringsforslag nr. 4 og 5.

Ad II. Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje [af Aase Olesen (RV) m. fl.]

Et *flertal* (udvalget med undtagelse af fremskridtspartiets og socialistisk folkepartis medlemmer) foreslår en deling af lovforslaget og indstiller herefter det som L 168 B foreslåede lovforslag til *vedtagelse* med det stillede ændringsforslag. Det som L 168 A foreslåede lovforslag indstilles af flertallet henvist til fornyet udvalgsbehandling efter 2. behandling.

Et *mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) har forståelse for ønskerne om øget beskyttelse for ofrene, men mener – som fremhævet under 1. behandling – at der kan være grund til at afvente, hvilke erfaringer de tidligere gennemførte lovændringer vil få, før et nyt lovinitiativ gennemføres. Dette mindretal indstiller derfor lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *andet mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) kan tiltræde delingen af lovforslaget som foreslået i ændringsforslag nr. 1 og indstiller herefter det som L 168 B foreslåede lovforslag til *vedtagelse uændret*. Det som L 168 A foreslåede lovforslag kan mindretallet tiltræde henvist til fornyet udvalgsbehandling efter 2. behandling.

Ændringsforslag

til

I. Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov

(Voldtægt, røveri og brandstiftelse)

Af et *mindretal* (Bjørn Elmquist (V), Nathalie Lind (V) og Poul H. Møller (KrF)):

Til titlen

1) Titlen affattes således:

»Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov og lov om rettens pleje

(Voldtægt, røveri, brandstiftelse og narkotikaforbrydelser)«

Til § 1

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF)):

2) I den under nr. 1 foreslåede § 181 udgår stk. 3.

3) I den under nr. 3 foreslåede § 216 udgår stk. 2.

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF) og Lis Starcke (DR)):

4) I den under nr. 3 foreslåede § 218 udgår i stk. 1 og stk. 2 ordene »uden for ægteskab«.

5) I den under nr. 4 foreslåede § 220 udgår ordene »uden for ægteskab«.

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

6) Efter nr. 4 indsættes som nyt nummer:

»01. §§ 224–225 affattes således:

»§ 224. Bestemmelserne i §§ 216–223 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til anden kønslig omgængelse end samleje.

§ 225. Bestemmelserne i §§ 216–220 og 222–223 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til kønslig omgængelse med en person af samme køn.««

Af et *mindretal* (Ebba Strange (SF)):

7) I den under nr. 6 foreslåede affattelse af § 288 udgår stk. 2.

Af et *mindretal* (Kjærulff-Schmidt (FP) og Knud Lind (FP)):

8) I den under nr. 6 foreslåede § 288 affattes stk. 2 således:

»Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 10 år, hvis der ved røveriet har været anvendt eller truet med skarpladte skydevåben eller andre særlig farlige våben eller midler, eller hvis røveriet har haft en særlig farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særligt skærpene omstændigheder.«

Af et *mindretal* (Bjørn Elmquist (V), Nathalie Lind (V) og Poul H. Møller (KrF)):

Ny paragraf

9) Før § 2 indsættes som ny paragraf:

»§ 01

I lov om rettens pleje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 1 af 2. januar 1980, som ændret ved lov nr. 252 og 253 af 16. juni 1980, foretages følgende ændring:

§ 687, stk. 1, litra a, 2. pkt., affattes således:

»Dog undtages sager om overtrædelse af straffelovens §§ 172, 173, 191 og 286, stk. 2.««

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringsforslaget er en konsekvens af ændringsforslag nr. 9.

Til nr. 2, 3 og 7

Det er ikke, hverken i forarbejderne til lovforslaget eller under udvalgsarbejdet, blevet tilstrækkeligt præciseret, i hvilke tilfælde de skærpede strafferammer tænkes anvendt, hvorfor de foreslås fjernet.

Til nr. 4 og 5

Alle bestræbelser bør udfoldes for at fjerne ting fra lovgivningen, der kan virke diskriminerende over for mennesker, der har valgt at leve i et ægteskab. De handlinger, der er henvist til i de pågældende paragrafer, bør ikke kunne undskyldes med ægteskab. Den valgte sprogbrug bærer præg af, at kvinder, såfremt de er gift med en mand, skal affinde sig med nedværdigende behandling fra hans side.

Til nr. 6

Efter den gældende bestemmelse i straffelovens § 224 bliver »en forholdsmæssig mindre straf af fængsel« at anvende i tilfælde, hvor anden kønslig omgængelse end samleje, har fundet sted under de i §§ 216–223 angivne betingelser.

Den foreslåede ændring af § 224 tilsigter at give mulighed for at sidestille visse samlejelignende forhold med tilfælde, hvor der er opnået egentligt samleje. Den ændrede formulering vil således give domstolene mulighed for at udmåle straffen inden for samme

strafmaksimum, som hvor egentligt samleje har fundet sted.

Efter den gældende bestemmelse i straffelovens § 225 straffes den, som har kønslig omgængelse med en person af samme køn under omstændigheder, der svarer til de i §§ 216–220 og 222–223 angivne, med fængsel indtil 6 år. I visse tilfælde er denne strafferamme både efter de gældende regler og efter de foreslåede nye strafferammer lavere end ved heteroseksuelle forhold, f. eks. ved voldtægt efter § 216. I andre tilfælde er strafferammen i § 225 højere end de tilsvarende bestemmelser om heteroseksuelle forhold, f. eks. § 217 om opnåelse af samleje ved ulovlig tvang.

Denne forskel i strafferammernes størrelse er efter justitsministeriets opfattelse uheldig. Det foreslås derfor, at § 225 ændres, således at der gælder samme strafferamme for homo- seksuelle som for heteroseksuelle forhold. Ændringsforslaget svarer med redaktionelle ændringer til det af medlemmer af det radikale venstre fremsatte forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov (L 180).

Det tilføjes, at justitsministeriet finder det rigtigst at opretholde den gældende systematik, hvorefter §§ 216–223 omhandler tilfælde med egentligt samleje, mens anden kønslig omgængelse end samleje mellem personer af modsat køn behandles i § 224 og kønslig omgængelse med en person af samme køn i § 225. Det vil efter justitsministeriets opfattelse kun være hensigtsmæssigt at gennemføre ændringer i denne systematik i forbindelse med en mere samlet revision af straffelovens 24. kapitel om forbrydelser mod kønssædeligheden.

Til nr. 8

Ændringsforslaget er en konkretisering af farlighedssynspunktet, som ligger til grund for den nuværende retstilstand.

Det bør derfor tydeliggøres i lovteksten, at anvendelse af skarpladte skydevåben eller andre særlig farlige våben eller midler ubetinget vil give en skærpelse i straffen.

De senere års væbnede røverier og overtrædelser af våbenloven kræver en skærpelse, som forhåbentlig vil medføre færre tilfælde af røverier, hvor skarpladte våben bliver brugt.

Til nr. 9

Ved ændringsforslaget indføres sager om overtrædelse af straffelovens § 191 blandt de sager, der på trods af en strafferamme på 8 år eller derover dog ikke skal behandles med medvirken af nævninge. Straffelovens § 191 udskiller til særskilt streng behandling visse overtrædelser af lovgivningen om euforiserende stoffer. Som begrundelse for at undrage også narkotikasager fra behandlingen ved nævningeting skal henvises til, at disse sager oftest er særdeles vanskelige at overskue såvel i faktum som i de bevismæssige problemer. Det er således nævnt af politidirektøren i København i dennes udtalelse over justitsministeriets lovudkast, at de til politirapporter, i underretterne og i nævningetinget afgivne forklaringer af vidner og medgerningsmænd er forvirrende, undvigende, modsigende og urigtige på en sådan måde, at det vil være overordentlig vanskeligt for nævningene at give de entydige svar, der kræves af dem. Det er sammesteds nævnt, at ikke mindst den lange berammelsestid medfører, at de afgivne forklaringer ofte afgives under indtryk af trusler eller anden form for pres.

Ændringsforslag

til

II. Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje

[af Aase Olesen (RV) m. fl.]

Af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Kjærulff-Schmidt (FP) og Knud Lind (FP)), tiltrådt af *justitsministeren*:

a

1) Lovforslaget deles i to lovforslag med følgende titler og indhold:

A. »Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje« omfattende indledningen samt nr. 1, nr. 3, nr. 4, nr. 5 og nr. 6.

B. »Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje« omfattende indledningen samt nr. 2.

Ændringsforslag til det under B nævnte lovforslag.

Bemærkninger

Til nr. 1

Af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Kjærulff-Schmidt (FP), Knud Lind (FP) og Ebba Strange (SF)), tiltrådt af *justitsministeren*:

Til teksten

2) Teksten affattes således:

»§ 1

I lov om rettens pleje, jfr. lovbekendtgørelse nr. 1 af 2. januar 1980, som ændret ved lov nr. 252 og 253 af 16. juni 1980, foretages følgende ændring:

I § 185 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Bestemmelsen i *stk. 1, 1. pkt.*, finder tilsvarende anvendelse med hensyn til bevisførelse om den forurettedes tidligere seksuelle adfærd i sager vedrørende overtrædelse af straffelovens §§ 216, 217 eller 218, *stk. 2*, samt §§ 224 eller 225, jfr. §§ 216, 217 eller 218, *stk. 2*. En sådan bevisførelse kan kun tillades, hvis den kan antages at være af væsentlig betydning for sagen.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 1981.«

Ved den foreslåede deling af L 168 i to lovforslag A og B er de foreslåede regler vedrørende lukning af dørene under retsforhandlinger (nr. 1), en bisidderordning (nr. 3 og 4) samt udelukkelse af tiltalte under afhøring af offeret (nr. 5 og 6) henført til lovforslag A. I B er alene indeholdt forslaget til en ændring af bevisførelsesreglen.

Til nr. 2

Den foreslåede affattelse af bestemmelsen omfatter i lighed med den i det oprindelige lovforslag indeholdte regel sager om voldtægt og voldtægtslignende forhold, dvs. de samme sager, som er omfattet af reglerne i retsplejelovens kap. 66 a om advokatbistand til den forurettede. Bestemmelsen indebærer, at rettens tilladelse til bevisførelse om den forurettedes tidligere seksuelle adfærd i de pågældende sager kræves i hvert enkelt tilfælde, og at en sådan tilladelse kun kan gives, hvis bevisførelsen kan antages at være af væsentlig betydning for sagen. Det følger endvidere af bestemmelsens henvisning til reglen i § 185, *stk. 1, 1. pkt.*, at det, når tilladelse gives, er op til retten at afgøre udstrækningen af bevisførelsen og måden for denne.

Ændringen vil i givet fald kunne sættes i kraft fra den 1. juli 1981.

Jytte Andersen (S) Jytte Hilden (S) Hans Jørgen Jensen (S) Erik B. Smith (S)

Winnie Møller (S) Otto Mørch (S) Jimmy Stahr (S) fmd. Aase Olesen (RV)

Bjørn Elmquist (V) Nathalie Lind (V) Hagen Hagensen (KF) nfmd.

Annelise Gotfredsen (KF) Poul H. Møller (KrF) Ebba Strange (SF) Lis Starcke (DR)

Knud Lind (FP) Kjærulff-Schmidt (FP)

Partierne CD og VS havde ikke medlemmer i udvalget.